

Список бібліографічних посилань

1. Наказ Міністерства соціальної політики України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення гендерного аудиту підприємствами, установами та організаціями» від 09.08.2021 № 448. Електронний ресурс. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0448739-21#Text>. (дата звернення: 31.01.2023).

2. «Гендерний аудит Харківського національного університету внутрішніх справ: аналітичний звіт. Електронний ресурс. URL: <https://univd.edu.ua/uk/dir/2881/hendernyy-audit>. (дата звернення: 31.01.2023).

Одержано 20.02.2023

УДК 355.233.2:613

Олена Аркадіївна ГАЛУСТЯН,

старший науковий співробітник

наукової лабораторії з проблем психологічного забезпечення та психофізіологічних досліджень Національної академії внутрішніх справ (м. Київ),

кандидат юридичних наук;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2898-2387>;

Ігор Анатолійович ПОЄДІНЦЕВ,

здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту № 3

Національної академії внутрішніх справ (м. Київ)

ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНІ КОМПЕТЕНЦІЇ ЯК ДЕТЕРМІНАНТИ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КУРСАНТІВ

Визначено основні знання, уміння та навички, що складають здоров'язбережувальну компетентність курсантів. Представлено результати анонімного опитування курсантів-першокурсників щодо способів боротьби зі стресом та улюблених способів відпочинку. Встановлено, що здобувачі першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної форми навчання потребують формування здоров'язбережувальної компетентності протягом подальшого навчання.

Ключові слова: здоров'я, здоровий спосіб життя, культура здоров'я, здоров'язбережувальні компетенції, здоров'язбережувальна компетентність, курсанти.

Питання здоров'я та здоров'язбереження відносяться до пріоритетних завдань на сучасному етапі професійної підготовки майбутніх поліцейських. Адже з початку війни поліцейські отримали нові виклики, що суттєво ускладнюють їх й без того складну професійну діяльність та посилюють психофізичне навантаження. Особливої уваги, на нашу думку, потребує формування здоров'язбережувальної компетентності курсантів, тому що психічне здоров'я та психосоціальне благополуччя правоохоронців належить до найважливіших питань сьогодення.

Здоров'язбережувальна компетентність розглядається як здатність учня (*курсанта*) застосувати здоров'язбережувальні компетенції в умовах конкретної життєвої або навчальної ситуації на користь збереження, зміцнення і формування здоров'я [1, с. 36].

Здоров'язбережувальні компетенції – це суспільно визнаний рівень знань, умінь, навичок, ставлень, які сприяють здоров'ю у всіх сферах життєдіяльності людини.

Систему організації здоров'язбережувальної освіти ЗВО можна розглядати як:

1) оволодіння комплексом знань, умінь, якостей особистості;

2) їх подальшого розвитку, які покликані забезпечити їй можливість протягом усього життя здійснювати ефективну професійну діяльність, засновану на пріоритеті здоров'я [2, с. 22].

Серед основних знань, що детермінують здоров'язбережувальну компетенцію можна виділити: поняття «здоров'я», «здоровий спосіб життя», «безпечна поведінка»; основи культури здоров'я (фізичного, психічного); правила особистої гігієни, у тому числі психогігієни; фізіологічні функції організму в різних умовах: спокою, руху, стресу тощо; індивідуальні особливості психічних процесів і властивостей людини; основні принципи і методи психопрофілактики.

Серед основних умінь, що детермінують здоров'язбережувальну компетенцію можна виділити: культивування здоров'ятворчої, здоров'язбережувальної, життєвоактивної поведінки; прогнозування можливих змін стану власного здоров'я залежно від певних умов; протидія факторам, що впливають на здоров'я людей (перевантаження, стреси, гіподинамія, санітарно-фізіологічна втома тощо); використання у процесі життєдіяльності методів саморегуляції [3, с.56-57].

Важливими складовими здоров'язбережувальної компетентності є сприятливі для здоров'я спеціальні та психосоціальні компетенції (життєві навички).

Антонова О.Є., Поліщук Н.М. виділяють:

– життєві навички, що сприяють фізичному здоров'ю: навички раціонального харчування; навички рухової активності; санітарно-гігієнічні навички; режиму праці та відпочинку;

– життєві навички, що сприяють соціальному здоров'ю: навички ефективного спілкування; навички співчуття; навички розв'язування конфліктів; навички поведінки в умовах тиску, погроз, дискримінації; навички спільної діяльності та співробітництва;

– життєві навички, що сприяють духовному (психічному) здоров'ю: самоусвідомлення та самооцінки; аналіз проблем і прийняття рішень; визначення життєвих цілей та програм; навички самоконтролю; мотивація успіху та тренування волі [4, с.30].

Дотримання засад здорового способу життя та правил безпечної поведінки в усіх сферах життєдіяльності виявляється у звичці курсантів [3, с.57].

У психолого-педагогічних дослідженнях визначається, що результат навчальної та подальшої професійної діяльності особистості залежить від рівня розвитку усвідомленої саморегуляції, тобто такими звичками, які допомагають їм регулювати процес реалізації зовнішньої і внутрішньої активності і керувати ним.

З метою визначення здоров'язбережувальних компетенцій щодо способів боротьби зі стресом та улюблених способу відпочинку в грудні 2022 року було проведено анонімне опитування 24 респондентів – курсантів-першокурсників Національної академії внутрішніх справ. Отримані дані були узагальнені та проаналізовані.

На запитання «Який спосіб боротьби зі стресом?» респонденти надали 13 різних варіантів відповідей, які були умовно поділені на дві групи: конструктивні та неконструктивні способи боротьби зі стресом.

До конструктивних способів боротьби зі стресом ми віднесли: читання (обрали 3 респонденти), прогулянка (обрали 3 респонденти), побути наодинці (обрали 3 респонденти), прослуховування музики (обрали 5 респондентів), підтримка друзів (обрав 1 респондент), фізичні вправи (обрав 1 респондент), спілкування (обрав 1 респондент), сон (обрали 2 респонденти).

До неконструктивних способів боротьби зі стресом ми віднесли: поїдання солодощів (обрав 1 респондент), агресія (обрав 1 респондент), тютюнопаління (обрав 1 респондент), комп'ютерні ігри (обрав 1 респондент) й ще 1 респондент не визначив свій спосіб. Неконструктивні способи боротьби зі стресом в майбутньому можуть призвести до формування шкідливих звичок.

Відповіді респондентів на запитання: «Який ваш улюблений спосіб відпочинку?» менш варіативні (отримано лише п'ять варіантів відповідей). Отримані варіанти нами умовно поділені на активні та пасивні способи відпочинку. До активних способів відпочинку ми віднесли: проведення часу з друзями (обрали 9 респондентів), поїздки на авто (обрали 2 респонденти), прогулянка на природі (обрали 5 респондентів). До пасивних способів відпочинку ми віднесли: гра на комп'ютері (обрали 2 респонденти), перегляд фільмів (обрали 3 респонденти), сон (обрали 3 респонденти). Найбільш поширеним способом відпочинку курсантів-першокурсників є проведення часу з друзями, що характерно для їх вікового періоду.

Отже, здоров'язбережувальна компетентність – це процес формування знань, удосконалення умінь та навичок, набуття досвіду збереження здоров'я, що проявляється в умінні вести здоровий спосіб життя та усвідомленого формування культури здоров'я. Формування здоров'язбережувальної компетентності курсантів передбачає розвиток їх здоров'язбережувальних компетенцій під час освітнього процесу в ЗВО упродовж усього періоду навчання.

Список бібліографічних посилань

1. Гнатюк О.В. Формування здоров'язбережувальної компетентності здобувачів освіти як запорука збереження психічного здоров'я. *Психічне здоров'я особистості у кризовому суспільстві*: зб. матер.

VI Всеукр. наук.-практ. конф. (Львів, 22 жовт. 2021 р.). Львівський національний університет внутрішніх справ, 2021. С. 35-39.

2. Остапова О.О., Гогоць В.Д. Упровадження здоров'язбережувальних технологій в освітній простір навчально-виховного процесу студентів нефізкультурних спеціальностей. *Формування здоров'язбережувальних компетентностей сучасної молоді: реалії та перспективи*: зб. наук. праць Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої Всесвітньому Дню цивільної оборони та Всесвітньому Дню охорони праці (Полтава, 27-28 квіт. 2017 р.). Полтава : ПНПУ, 2017. С.22-24.

3. Цільмак О.М. Зміст складових здоров'язбережувальної компетентності курсантів. *Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України*. Харків, 2018. С. 55-57.

4. Антонова О.Є., Поліщук Н.М. Здоров'язберігаюча компетентність особистості як наукова проблема (аналіз поняття). *Вища освіта у медсестринстві: проблеми і перспективи*: зб. статей всеукр. наук.-практ. конф. (Житомир, 10-11 лист. 2011 р.). Житомир : Полісся, 2011. С. 27-31.

Одержано 28.02.2023

УДК 159.9

Ольга Теофілівна ГОРІНА,

доцент кафедри психології та педагогіки

Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,

кандидат педагогічних наук;

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4553-9056>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ СИСТЕМИ МВС УКРАЇНИ

Аналізуються психолого-педагогічні особливості підготовки випускників закладів загальної середньої освіти до навчання в закладах системи Міністерства внутрішніх справ України через проведення профорієнтаційної роботи в ЗЗСО та професійної співпраці із ЗВО.

Ключові слова: *студент, професія, профорієнтація, правоохоронна діяльність..*

Завершальним етапом професійної підготовки особистості є навчання у вищому навчальному закладі. Від організації процесу навчання у ЗВО залежить ставлення студента до розуміння професійної діяльності, відчуття обраної професії та готовність ефективно виконувати в майбутньому професійні функції.

Розуміння вибору професії, як виду діяльності, який потребує спеціальних знань, умінь, професійних навичок, усвідомлюється молодого людиною на етапі завершення закладу загальної середньої освіти.

З цією метою серед випускників у ЗЗСО проводиться профорієнтаційна робота для виявлення уподобань, пізнавальних інтересів до професії, спеціальності, майбутньої професійної діяльності. Для вибору професії за покликанням, важливу роль відіграє мотивація зробленого вибору. У психології серед мотивів вибору професії називають наслідування, вплив батьків, усвідомлення суспільного значення професії та бажання самоутвердитися в суспільстві, щоб бити свою справу творчо, із задоволенням.

Не буде перебільшенням, що престижними серед молоді є юридичні спеціальності. Однак більшість з них їх розглядають як професійну майбутню діяльність в правоохоронних органах (судовій, адвокатській системах).

В Україні правоохоронна діяльність спрямована на забезпечення законності й правопорядку, захист законних прав і свобод громадян та організацій. Як державна правомірна діяльність посадових осіб, правоохоронна діяльність має вплив на поведінку людини або групи людей, відновлення порушеного права з додержанням установлених у законі процедур для цієї діяльності.

Усі правоохоронні органи у своїй діяльності керуються Конституцією України, Законами України та зобов'язані поважати права громадян. Але важливо врахувати, що правоохоронна